

Ночка Ірина Петрівна

Студентка 4-го курсу ФСП НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ

В умовах становлення України як правової держави особливо гострими постають проблеми дитячого жебрацтва і втягнення дітей у антигромадську та злочинну діяльність. При цьому страждає воля, честь і гідність дитини (в багатьох випадках ще не народженої), а також її здоров'я. Сучасне суспільство повинно приділяти більше уваги питанням захисту дитини від негативного впливу дорослих, а також розробці попереджувальних заходів.

Питанням протидії втягненню дітей в злочинну та антигромадську діяльність присвячено багато наукових праць, зокрема таких вчених як О. М. Джужа, А. П. Тузов, С. С. Яценко, Л. М. Кривоченко.

Правовий статус дитини регулює ряд міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих Україною. Зокрема, Конвенція про права дитини, Ер-Рядські керівні принципи, Пекінські правила та інші. На національному рівні це Сімейний, Цивільний, Кримінальний кодекс України, а також ряд законів.

За законодавством України саме по собі жебрацтво є негативним, але не заборонене законом, а тому правомірним. Протиправними і суспільно небезпечними діями законодавець визначає лише втягнення дитини у заняття жебрацтвом і використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом [1, с.48].

Тривалий час (до 2008 року) існувала лише одна норма кримінального законодавства (ст. 304 ККУ), яка торкалася захисту неповнолітніх (14-18 років) від негативного впливу дорослих і описувала склад злочину. Законом була передбачена лише кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, у пияцтво, у заняття жебрацтвом, азартними іграми. При цьому жебрацтво розглядається як систематичне випрошування грошей у сторонніх осіб. Для того щоб притягти до відповідальності за ст. 304 ККУ, потрібно також було довести ще факт систематичності втягнення в зазначену діяльність (два і більше рази).

Відповідно до ст. 32 ЦКУ та ст. 6 СКУ неповнолітніми є особи віком від 14 до 18 років. Тоді як малолітні особи, віком до 14 років, залишалися незахищеними і втягнення такої дитини не було підставою для порушення кримінальної справи на за ст. 304 ККУ. Хоча суспільна небезпека втягнення дітей до 14 років є вищою і створювала явище прихованої злочинності.

У зв'язку з цим складним і невиліковним явищем, Верховна Рада України внесла зміни до законодавства (до ст.304 ККУ), якими конкретизувала відповідальність осіб за втягування неповнолітніх в протизаконну діяльність, і ввела жорсткішу санкцію за вчинення такого правопорушення. Такі зміни мали покращити умови розвитку дітей і зміцнити кримінально-правову охорону сім'ї.

Крім того, було введено нову норму (ст.150-1 ККУ) щодо малолітньої дитини. Раніше не можливо було притягнути до кримінальної відповідальності за вказаний злочин батьків або осіб, які їх замінюють, оскільки не було відповідних правових підстав. Від цього перш за все страждали діти, яким такі особи давали шкідливі засоби для того, щоб діти спали і спільно з ними жебракували та просили милостиню. Це пояснювалось тим, що не малолітня дитина жебракує або просить милостиню, а доросла людина.

Деякі експерти вбачають єдину відмінність: у ст. 304 «втягнення», а новій 150-1 «використання». Але ж втягнення передбачає свідоме рішення дитини, а використання стосується випадків, коли дитина є немовлям і не здатна усвідомлювати вчинки. Практика, яка діяла в Україні до прийняття цього закону, була такою: осіб, які втягували дітей, карали. А ті, які тримали немовлят на руках, уникали покарання».

Тепер, коли було усунуто прогалину закону щодо малолітніх дітей, з'явилася інша. Все частіше можна зустріти вагітних матерів, які жебракують. Таким чином, ненароджена дитина стає вигідним знаряддям для даного роду діяльності. І ще ненародженою стає потерпілою, якій завдається істотна фізична шкода. В цьому випадку законодавця не цікавить дана проблема,

адже дитиною вважається особа лише від народження. Слід звернути увагу, на те що абзац 10 Преамбули Конвенції про права дитини зазначає: „дитина потребує спеціальної охорони і піклування як до, так і після народження”, а також ч.2 ст.25 ЦКУ забезпечує охорону інтересів зачатої, але ще не народженої дитини.

Великим досягненням є Рішення Ради Європи по біоетиці від 1996 року про визнання ембріона людиною на 14 день після запліднення. Отже, як на міжнародному, так і національному рівні ембріон визнано дитиною. Таким чином, не можна десь визнавати ембріон дитиною, а десь ні, це є основним недоліком чинного законодавства щодо статусу дитини [2].

Вважаємо за потрібне внести зміни до визначення поняття дитини та моменту набуття нею правового статусу. Так як європейське товариство давно уже визнало, що ембріон має статус дитини, а український народ досить не має чіткого світогляду стосовно статусу ненародженої дитини.

Для вирішення даної проблеми, а також для її попередження, по-перше, потрібно визначити статус осіб, які займаються жебрацтвом і на які послуги і пільги з боку держави вони можуть розраховувати. По-друге, повинен постійно вестися облік таких осіб (особливо вагітних жінок, які заробляють на життя милостинею). По третє, необхідно розширити систему та кількість закладів для реабілітації зазначених осіб. По-четверте, необхідно розмежувати осіб, які йдуть на це від дуже низького рівня життя, від тих для кого це є професією, хоббі, способом здобуття легких грошей.

Список використаних джерел:

1. Топольскова І.О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність: Монографія.-Луганськ: РВВ ЛАВС,2003. - 192с.

2. М.Хавронюк. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом//

http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlnu_yu/2009_49/244crl49.pdf